

خه نیکل یا لیک پوهه

د

اروانبیل استاډکل پا چا «افت»

Ketabton.com

www.ulfat.de

فهرست

سرلیک

منځ

- 1 دعا
- 2 رحم وکړه
- 3 سوداگره!
- 4 خلک وپېژنئ!
- 5 دکوم ځای دی؟
- 6 کوم یو ښه دی؟
- 6 وښيه خوځ دی؟
- 7 رشوت خوره! ته راپه ياد شوې
- 7 سياست
- 7 خلک څه وائي؟
- 8 خوځ وائي؟؟
- 9 څه وکړو؟؟
- 10 ووپرېږئ او مه وپرېږئ!
- 11 استاذ ويل!
- 13 عجيب انسان
- 13 خان لالا
- 14 رشوتونه
- 15 د مټملقینو منطق
- 15 د ښځو ډار
- 15 موږ په هر چاپې نه څو
- 15 په خروکښې هم الفت شته
- 16 درجب خان دعوتنامه
- 16 نتیجه يعنې څه؟
- 17 انسان يعنې څه
- 18 خوشحالي او غم
- 19 آرزو

بسم الله الرحمن الرحيم

دعا

دېول جهان واكداره! ته هر څه لرې او هر څه كولى شې د هر چا اميد تاته كېږي او هر څوك هر څه له تاغواړي، ستا خزانې او كار خانې ډكې دي، ستا په باغونو كېې د شودو، شرابو او عسلو ويالې بهېږي.

ستا بخششونه او انعامونه بې پاينه دي، ستا د رحمت نور په ځمكو او اسمانو كېې نه ځائېږي.

فقيران او مسكينان درنه د ډوډۍ سوا ل كوي.

ماړه او بډايان درنه اشتها او د هضمولو قوت غواړي.

څوك درنه په زاريو او دعا گانو اولادونه غواړي ځنې وائي چې مال او دولت راكړه!

يو وائي جنت مې په كار دى بل وائي له د وزخه امان او پناه غواړم.

څوك د حورو شوقمن دى او د چا غلمانو ته نيم زړه نشته.

مرتبې او لوړې درجې له تاسره دي، كاميابي او موفقيت ستا په توفيق حاصلېږي.

دين او دنيا ستا په لاس كېې دي، راحت او زحمت، عزت او ذلت ستا له خوا انسان ته رسي.

بهار او خزان ته راوړې، مرگ او ژوند ستا په اختيار كېې دي.

هر څه ته كوي او هر څه له تاغوبنډل كېږي.

ددې جهان او د هغه جهان اجرونه، خيرونه، خوندونه او خوشحالي خلكو ته ته ور كوي.

زه پوهېږم چې تاسره هر څه شته.

مگر زه هر څه نه غواړم.

زما دعا او د زاهدانو دعا، زما ارزو او د پاد شاهانو ارزو يو راز نه ده.

زما سوا ل د بډايانو او مسكينانو له سوا ل ډېر فرق لري.

زه نه وايم چې ځمكې او پيسې راكړه.

نه غواړم چې عزت مې ډېر لوړ او رتبه مې لوړه شي.

موټرونه او اسونه مې نه دي په كار.

قصورونه او عمارتونه نورو ته ور كړه!

پتي او باغونه هغه چاته وبخښه چې په خاورو نه مېږي.

په بانکونو کېنې د سوداګرو پيسې زياتې کړه.
د بزګرۍ اعتبار مه راکوه! ځکه چې ستا په اطاعت او عبادت له خلکو نه اجرا او عزت غوښتل راته ښه نه ښکاره کېږي.
زه له دې ټولو نه تېریم او نور څه غواړم.
زه هغه څه غواړم چې ته به هم غواړې او په طلب کېنې بهې بهې.
هوا! زه ستا له رضانه خلاف څه نه غواړم.
زه وایم په جهان کېنې د ظلم بیرغ نسکور کړه.
حق او عدالت ته قوت ورکړه!
په زړونو کېنې رحم او د خیر مینه واچوه!
په دماغونو کېنې د حق نوراو د حقیقت رڼا پیدا کړه!
ته کولی شې چې د ظلم قوت په وړو وړو کابو میده میده او درې درې کړې یا د هوا په میاشو ظالمان تباه کړې.
مګر موږ د اتوم په بمونو هم ډاکار نشو کولی.

رحم وکړه

د تورې کېږدۍ او د ډېرو رمو خاونده!
په دې سره او ټکنده غرمه کېنې.
په دې وچه بیدیا اوسپیره صحرا کېنې چې یخې او به یخ سیوری، توده ډوډۍ، شودې او مستې، کوچ او پیروي،
کورت او غوري، پوڅې او پنیرونه هر څه له تاسره دي.
په خوارانو او بهې وزلو رحم وکړه!
له مسافرو او لارویو نه خپل خوړونکي سپي ایسار کړه!
هر څوک چې راځي اوستا د کېږدۍ ترسیوري لاندې کېږي هغه له خپلو سپیونو ساته او قدرېې کوه!
ای د خوړو سپیو خاونده!
ستاد سپیو تاوان له تارسپړي او د دوۍ په ضرر باندې ته نیولی یې.
سپي او نفس دواړه یوشان دي او هرشي ته خوله اچوي.
ته خپل سپي ونیسه او په موږ رحم وکړه!
ته په خپلو سپیو ډاګمان مه کوه چې دوۍ به هروخت ستا دښمنو او غلیمانو ته غاږي.
دوۍ ډېر ځله د اسمان ستورو اوسپورمۍ ته هم غاږي او ستا په ملګرو او اشنایانو هم بلوسي او غوټې وهي.
آه! هېڅوک زما نارې نه اوري.

دخپلوسپیو حملې هم نه ویني.
دوئ ولې څه نه اوري؟
ولې څه نه ویني؟
ولې په چارحم نه کوي؟
پردي خوبه نه وي؟ کېږدی خو د پښتنو معلومېږي.

سوداگره!

هرڅه چې خرڅوې هغه خرڅ کړه مگر خپل دين او ايمان مه خرڅوه!
هرڅه چې خوړې هغه وخوړه! مگر سودمه خوړه! او پښځه ګوتې په خوله مه منډه. هرڅه چې اخلې هغه واخله مګر د خوار وغریب ازار مه اخله!
له هر ځایه چې هر څه راوړې راپې وړه! مګر ګوره! چې بې انصافي او بیر حمي درسره رانورې.
په اسونو او موټرو سورېږه! خو د چاپه اوږومه سپرېږه!
له ښاره اوزه خوله نرخه اوله چټې مه اوزه!
لوی لوی کورونه د ځان لپاره جوړ کړه! خو دخپل واورې دبل په بام مه غورځوه!
پټي ډېر پیدا کړه مګر خپل پټی مه درنوه! او ځانته اغزي مه کړه.
دځان غم دې وخور! اوس د نورو غم هم وخوړه!
لوړې بنکلي دې پیدا کړې لوړ همت هم پیدا کړه!
خلک وایي په ډېرولپونۍ خوښ دی ته هم په لږه ګټه قانع شه او لیونۍ کېږه مه!
بډایانو وپېژندلې مګر خوار او غریب دې نه پېژني.
راشه! دوئ ته هم ځان وښيه ددوئ په غم کېنې شرکت وکړه!
په دې شرکت کېنې که هرڅومره سهمونه ولرې هغه هېڅکله نه ضایع کېږي او ګټه یې یوپه لسه بلکه بې حساب ده مګر دا سود نا روا نه دی روادۍ، بې انصافي نه ده انصاف دی.

خلك وپېژنئ!

هغه څوك چې د مملكت كارونه يې په لاس كېنې دي او د واک و اختيار خاوندان بلل كېږي يا په وطن كېنې تاثير اونفوذ لري پوره وپېژنئ!

هغه كسان چې زموږ لپاره خدمت كوي يا زموږ په سرتجارت كوي بايد وپېژنو او ښه يې وپېژنو.

پېژندل دانه دي چې فلانكې رئيس يا وزير دى، هغه بل په ملك او وطن كېنې ډېر عزت او اعتبار لري، ددې بل مال او دولت ډېر دى، يا په لوړو ځايوكېنې په ښه نظر ليدل كېږي.

دا راز پېژندل زه نه وایم زما مقصد انسان شناسي او دسړو پېژندل دى نه د چوكيو او نومونو پېژندنه.

موږ بايد تر هر څه د مخه سړي وپېژنو او د معرفت په صحيح ډول حاصل كړو.

ددې معرفت لپاره ډېرې پخې سترگې اوصايب نظريه كار دى.

د انسان جوهر او ذاتي قيمت معلومول د جواهر و له پېژندلو يو په څو گران اومهم كار دى.

انسان په ډېرو پردو او ډېرو رنگونوكېنې پټ دى او غير له دغو جامونه ده نور كالي هم زښت ډېراغوستي دي او ډېر لباسي مخلوق دى.

دى په هر ځاى كېنې بيله جلوه لري، دمنبر په سړيو راز او په خلوت كېنې بل راز دى.

په بازار كېنې انكورنه خوري په كور كېنې بوتلونه په سراړوي او په دواړو كېنې د خلكو ويني څښي.

موږ بايد دهر چا معنې او حقيقت ته وگورو او په لباسونو، نومونو، رنگونو و نه غولېږو، كه تاسې زما منئ د چا قصرونو،

منصبونو ته مه گورئ بلكې كار، فكر، ارادې عمل او ارزوگانوته يې وگورئ!

تاسو بايد په سړوپسې وگرزئ! اوسړي ولټوئ!

هغه كسان چې د مملكت بهبود او سعادت غواړي او د اجتماعي درد احساس خاوندان دي هغه وپېژنئ او په محبت ورته وگورئ!

اوس هغه وخت تېر شو چې يوسړى به د معاش او رتبې، عزت او اعتبار له مخې پېژندل كېده او بيا به د قوت او اقتدار له خوا ورته خلكو وكتل.

دې عصر هغه باداران او اغاگان له اعتباره وغورځول او د وطن خدمتگارانو ته په قدر او احترام گوري. د دې وخت انسان په انسان كېنې معنويت او فضليت لټوي.

په دې وخت کېنې هماغه سړی ښاغلی او منلی دی چې وطن او مملکت ته یې خیر او نفع رسېږي. اوس هغه وختونه لاړل چې خلکو به جاه و جلال یا د ریا او تذویر په طلسم کېنې ځانونه پټ کړل او چا به یې کار او عمل ته نه کتل. ددې زمانې ائینه بل راز ده او علاوه دلباس او جامو په صفایي او خیرنټوب، دانسان معنوي توروالي اوسپینوالي هم سړي ته ښيي.

تاسې ښه څېړشئ! دغه لوی خلک او درټو او مقامونو خاوندان ټول په رښتیا لوی نه دي، اونه ټول واړه خلک حقیقتاً واړه او کوچني دي.

اوس موږ پوهېدلی شو چې په مشرانو کېنې کشران او په کشرانو کېنې مشران شته. له لرې اوله ورايه خلکو ته مه گورئ او محض امریت او ماموریت په نظر کېنې مه نیسئ! دوطن او مملکت صادق خدمتگاران له دروغجنو او مظاهره کوونکو نه بېل کړئ او خلک وپېژنئ!

دکوم ځای دی؟

یوکوربې دلته دی بل په کابل کېنې، بل په یو بل ځای کېنې. څه ځمکه په کوهدامان کېنې لري، څه په بغلان کېنې څه په یو بل ځای کېنې. نغدې روپۍ یې په رشوتو نو دلته پیدا کړی مگر ګټه ورباندې نور بانکونه کوي په یو بل ځای کېنې. ته ووايه چې دا دکوم ځای دی؟

مینه یې له دې خلکو سره نشته او د نورو ملکونو خلک ورته ډېر گران دي. ددې وطن له شعر او موسیقۍ نه خوند نه اخلي او د خارجي موزیک په صفت مېرېږي نه. موږ ته په نغوت او نفرت گوري او دپړديو مستخدمينو په مقابل کېنې ډېره تواضع کوي. ته ووايه چې دادکوم ځای دی؟

دی د هېڅ ځای نه دی ځکه چې هرځای دده دی اوسړی ورته هر ځایي، ویلی شي. هوا دا هغه مرغان دي چې څلور فصلونه په څلور ممکلتونو کېنې تېروي او وطن نه لري، وطن نه پېژني، دیوه وطن په هوا کېنې نه الوزي او دوطن سړې او تو دې نشي تېرولی. دا هغه عیاشان دي چې بې له عیش او راحت نه نورڅه نه پېژني او له وطن سره هېڅ مینه او علاقه نه لري.

موږ هغه کسان ددې وطن بللی شو چې دوطن په کابو او بوټو سر ورکوي او په سختو ورځو کېنې دوطن په کارېږي که څه هم پوله او پټی نه لري او په زړوکو ډلو او جونگرو کېنې اوسي. هوا زما په عقیده دا وطن د هغه چا نه دی چې د ډېرو ځمکوقبالي بې اخستي دي بلکه د هغه چا دی چې د وطن مینه یې په زړه کېنې ده او له وطن سره علاقه لري.

کوم یو ښه دی؟

یو دی چې په خبرو ډېر ښه پوهیږي د هر مطلب لپاره ډېر ښه پیرایه او ښه دلایل پیدا کولی شي، د خپل منطق په زور هر څوک تېرباسی او له ډېره عقله وینسته چې.

ساحر نه دی مګر یوشی په بل راز ښودلی شي او د خلکو په اذهانو او نظرونو هر راز لوبې کوي.

عملاً هېڅ نه کوي مګر په خوله هر څه کوي او هر کار ځانته منسوبوي.

بل هغه دی چې ډېرې خبرې او مبالغې نشي کولی، د ځان ښودلو او ځان ستایلو اقتدار نه لري په هره خبره کېږي لکه د شرومبو مچ نه لوېږي، دهرچا توجه ځانته نشي جلبولی په مجلسونو کېږي په وچ زور ځانته دخبرو موقع نه پیدا کوي او په پټه خوله کار کوي په دماغ کېږي بې ښه ښه فکرونه او په زړه کېږي بې د وطن اوقام مینه ډېره ده مګر په خوله څه نه وائي او خپل صفتونه نشي کولی.

ته ووايه! چې کوم یو ښه دی؟

زه خو وایم چې دی ښه دی مګر د هغه قدر کېږي او دده نه کېږي.

هغه پېژنو اودانه، د هغه ساحرانه کلمات راباندې اثر کوي او دده صفائي او معنوي فضیلت رانه پټ دی.

هوا! مونږ په خبرو غولېږو او حقایق نشولیدلی.

موږ باید دانقیصه رفع کړو او د خپل احساس او ادراک علاج وکړو.

موږ په غورو اوږو او په سترگو څه نه وینو ځکه کارونه خراب او خبرې ښې دي.

وښه څو ل دی؟

اصلي نوم بې نشم اخستلی مګر رسمي نوم بې مامور صاحب دی.

په کارنه پوهیږي مګر په خوشامدو او چاپلوسی ډېر ښه پوهیږي.

دلویو او معتبرینو په مخ کېږي د حاضر باش او خانه سامان کار کوي مګر د خورانو او غربیانو سلام هم نه اخلي.

سواد نه لري، مکتب بې نه دی لوستی، مدرسه بې نه ده لیدلې، اخبار او کتاب نشي لوستلی مګر ماموریت کولی او ساتلی شي.

په درباري اوضاعو کېږي دټولو استاذ دی مګر انسانیت اوسړیتوب بې هېڅ نه ده زده، مکتوب نشي لوستلی مګر شطرنج کولی شي.

لیاقت نه لري مګر ډوډی لري.

دخدای طاعت ته بې ملاماته ده مګر دامرانو په اطاعت کېږي اول نمبر اخلي.

دنیا بې ډېره ده مګر همت بې کم دی.

تنخوا بې لږه ده او جایداد بې ډېر دی.

مسافر او فقیر ته یوه سوې مړی نه ورکوي مګر مېلمنوته هره شپه چرګان حلالوي.

غل نه دی مګر له غلوسره سمه نیمه برخه لري. ساحر نه دی مګر په یو څو خبرولوی لوی خلک رانده او کاڼه کړي.

وښه! څوک دی؟

رښت خوره! ته راپه ياد شوې

چاوويل: ټنډېري مگر مېرېري نه، ماته سمد لاسه ته راپه ياد شوې.
بل وويل: کېده خوبې مړه ده مگر سترگې بې وري دي، بيا ته راپه ياد شوې.
يوه وويل: قصاب نه دی مگر ډېر خلک بې بې تېغه حلال کړي دي، دلته هم ته راپه ياد شوې.
هغه بل وويل: منکولې او پنجې بې دليوانو نه دي او خونخواردی دا ځل هم ته راپه ياد شوې.
بې گناه خلک مې په زندان کې ولیدل، ته راپه ياد شوې.
هغه ورځ چا پوښتنه وکړه چې په غلو زهير، دمجرمينو طرفدار، د مظلومانو دښمن، د ناحقې ملگری، د قاتلاتو حامی څوک دی؟
ماته ته راپه ياد شوې.

سياست

وايه يوڅه کوه بل څه.
له بل نه پوښتنه کوه! پخپله هېڅ مه وايه!
په شپه کېنې د لمر وړانګې ښه! په ورځ کېنې د تورتم ښې.
که خبروې ځان نا خبره کړه! که خبر نه وې د با خبرۍ مظاهره کوه!
شکره لکه مرچ خوره. مرچ لکه شکره.

خلک څه وائي؟

يو وائي په دوايرو کېنې بې پيسو د چاکارنه کېري، بل وائي دخان اوملک رسوخ او اعتبار ورځ په ورځ زياتېري او ضعيفانوته پنځې تېرې کېري.
څوک وائي دلته نوی نهضت او فعاليت نشته، ځينې وائي صحيح اشخاص او د فکر خاوندان نشته.
شاعر وائي: نشاط او طراوت، ذوق او سرور، احساسات او جذبات نشته.
ملا وائي: د جلال آباد په نوي ښار کېنې مسجد او د اذان غږ نشته.
رجب خان وائي: د جلال آباد نوی ښار جوړنشو او زور ښار په لوی لاس وران شو.
دنوي ښار نقشه لکه د سيد جمال الدين قبر، ياد قرغې بند هېڅ نه جوړېري او هېڅوک نشي پوهيدلی چې د ښار مخه کومې خواته ده او څنګه يا کله جوړېري.
حميد وائي:

چې دې نکرپه نيکيو ننگ ونام لور په دوه چومه دې د خټومشه بام لور

بل خای وائي:

د ریا په حق پرستو پورې خاندې په هر دم د برهمن بت پرستي

یونس وائي:

بندي چي د ریا کوي یونسه! دهغه ریره خيسته ده نايي غواړي

ښه لباس کي څه دخدای بندي نشي؟ چي جامه دي د ریا واغوسته برکه

عليخان وائي:

ژوبل زړه به دي روغ نکړي عليخانه! پسې مه ځه جراحتان دي طبيب نشته

د بغل په کتاب څه شی علم بويه هر صحاف په ملایانو حساب نه دی

پير محمد وائي:

داد فرياد مې تر فلکه نه رسېږي دپتنگ په دود وړيتېرم خموش ځکه

شيدا وائي:

چي ليده پکې اثر د الم نشي څه حاصل لکه شبنم له چشم تره

څوک وائي؟؟

څوک وائي چي کور بار ترمزله نه رسېږي او د دروغو مزل لنډ دی.

د دروغو مزل خو تراخړته پورې دی او کاره بارونه ترهماغه وخته مزل ته رسېږي.

څوک وائي چي بد گرزې بد پرزي.

که دا خبره رښتيا وای اوس خو به یوسری روغ نه و پاته.

څوک وائي چي د دروغجن مخ توردی. ماخو ډېر دروغجن ولیدل چي مخونه ېې تک سپين دي.

څوک وائي چي د شیطانونو دي کور وران شي.

څوک وائي چي د غله په غره کښې خای نشته.

رادي شي ودي کوري چي ښارونه بازارونه ترې نه دي ډک؟

څوک وائي چي غل نه ېې له پاچا مه ډارېږه!

ایا دناحقې له شاهدانو نه وېره نه ده په کار؟

څوک وائي چي په تشو خبروکار نه کېږي؟ دلته خو په خبرو هرڅه کېږي او ېې خبرو هېڅ نه کېږي.

څوک وائي چي د غله په رېږه خلی وي ډېر غله شته چي بيخي رېږه نه لري.

څوځ وایې چې ډېر وایې لږ ترې خبرې، ما خو ولیدل چې هېڅ ترې نه خبرې.

څه وکړو؟؟

موږ ډېر کارونه لرو او زموږ وظائف ډېر سنگین دي.

هرڅه چې کوو هېڅ نه کېږي او هېڅ نشو کولی.

داولې؟

داځکه چې: کار په سربوکېږي او موږ ډېر دکار سړي نه لرو.

څوک چې لږ غوندې سم اوصحیح کارکولی شي خلک یې نه خوښوي او ناکامه کوي یې.

هغه چې د خلکو خوښ وي هغه یې دخلکو له مراعاتونو نور هېڅ نه کوي او دخلکو د خوشحالی د پاره هر څه کوي.

دڅنگه خلکو مراعات او خوشحالی؟

دهغو خلکو چې پخپل خپروشره هېڅ نه پوهېږي.

ژړنده او جمایت نه پېژني.

لکه گډې او اوزې په قصاب او شپون پسې یو راز مندې وهي.

دوه ملکان یې یو د بل سیوری په ډانکو نو وهي.

ددوه خانانو خوسي یې یو ځای نه څري.

ددوه پیرانو مړیدان یې یوله بل سره د خدای لپاره دښمنې کوي.

دوه ملایان یې یو په بل پسې مونځ نه کوي.

دوه تربرونه یو په بل پسې نه ځي.

اجتماعي شعور او احساس په کېنې نشته.

له حق او حقیقت، انصاف او عدالت سره مینه نه لري.

ښه نو موږ څه وکړو؟

موږ باید یو څو تنه د کارسړي پیدا کړو.

چې هم کارو کړي، هم په کار پوه وي، هم دکار کولو صحیح طریقه ورمعلومه وي.

ځینې کسان وایي په یوڅو کلانو نه پسړلی کېږي، په یوه مملکت کېنې څوتنه هېڅ نشي کولی، څوتنه به کوم ځای ته

ورسېږي، ترڅو ټول ښه نه شي کارونه نه ښه کېږي.

په دغسې خبرو ساده گان ډېر ژر غولېږي او هغه کسان چې انسان ته یوازې د جسمانیته له خوانه گوري بلکې تدبیر، فکر

او د ادراک قوت ته گوري هغه پوهېږي چې یو سم او صحیح انسان د یوې سمې او صحیح نقشې او صحیح پروگرام په

طرح کولو په دنیا کېنې لوی لوی کارونه کوي او ډېر خلک په سمه لاره د عالي مقصد په لورې روانولی او بیولی شي.

ددغه شان څو تنو سړو له لاسه ډېر ډېر کارونه کېږي او دغسې اشخاص هرځای ته رسیدلی شي.

په دغسې یو گڼ باندې سل پسړلیه جوړېږي مگر په څو پسړلیو کېنې موږ دغه شان څو کلونه نشو پیدا کولی ځکه چې نه

یې شو پېژندلی.

زه دا نه وایم چې نشته یاپه دې خاورو کېني استعداد محوه شوی دی ، بلکې وایم چې باید په دغسې سپړو پسې وگرزو او د وطن غرونه ، کلي او کورونه ورپسې ولټوو.

مور نه یو خبر چې زموږ په غرونو کېني څه راز گنجونه ترخاورو لاندې پټ پراته دي؟ په دې وچه او سپیه بیدیا کېني کوم ځای د حیات اوبه ترځمکې لاندې غلې شویدی؟ په دغو خوارو او زړو جامو کېني څه راز انسانان پیدا کېږي؟ په دغو خلکو کېني چه زموږ نظر اوتوجه نه جلبوي څه فکرونه او څه ارزوګانې موجودې دي. که مور په دې پوه شو چې:

دیوسف خپرو جامو کېني څه ګناه ښه لباس کېني چې ګناه کړي زلیخاده

راځئ ، خپرې کړو داسې جامې رګینې پکې وګورو خبرې ډېرې ننګینې

نوهله به داشخاصو حقیقت او ماهیت ته ورسېږو او زموږ انتخاب به دلباس او څو خوږو خبرو له مخې نه وي بلکې دمعنې او حقيقي هویت له حیثه به وي.

مور باید هرچاته په ځیر ځیر وګورو او په خلکو کېني سترګې وغړو.

سترګې غړول یا کتل دانه دي لکه چې اوس هم ځینې دجاه و جلال خاوندان نورو ته په حقارت ګوري.

ډېر خلک شته چه د چا تر رږې لاندې بې کلونه تېر کړي مګر لیدلې بې ندی.

ډېر خلک وایي او زه هم وایم چې دکارسړی نشته ځکه کارو نه خراب دي.

دا خبره له لویونه نیولې ، ترورپورې هریوکوي مګر سوال دادی چې چېرته؟ او په کوم ځای کېني؟ په یوه کورنۍ او

یو ښار کېني نشته؟ که په وطن او هیواد کېني. که چېرې دکلي او کور خبره وي نوکله کله خو په یوه کاله کېني د څښلو

اوبه هم نه وي مګر په بل ځای کېني سیند بهېږي او په ځینو کورونو کېني وبالې روانې وي.

که په وطن و مملکت کېني بې لټوو نو په ګوښته کېني هم ځوانان شته او لعل پوره خو په میرو پوره ده.

ووېرېږئ اومه وېرېږئ!

که په زړه کېني فساد او خیانت نه لرئ! که صحیح نیت اوښې ارزوګانې درسره وي ، که د حق او حقیقت په قوت عقیده لرئ.

له حق وبلو او حقیقت ښکاره کولو مه وېرېږئ او په حقاني جرئت نا حقه ظلمونه او داو هامو بوتان مات کړئ!

په هرځای او هر چا کېني چې خیانتونه او فسادونه ، ظلمونه او بد کارونه ، ریا او تزویر ، بې کفایتي او نالایقي وینئ ورسره

جهاد وکړئ او په هر مورد کېني خپل صحیح او انتقادي نظریات ښکاره کړئ!

له هېچا مه وېرېږئ او هېڅکله سترګې مه پټوئ!

که د خپل شخصي اونفسي اغراضو لپاره کار کوئ!

که د وطن اومملکت په نامه خلک غولوئ!

که په زړه کښې ټکي او برگي لری!

نو ددې عصر له بصیرت نه ووبریږئ اوپوه شئ چې کاره بارونه ترمزله نه رسېږي او بې اساسه عمارتونه ډېر ژر نړیږي.

که یو آمر په تاسې باندې سترگې سرې کړي او له قانون اوعدالت نه خلاف امرونه کوي، که یو خان او ملک په خپل زور او قوت تاسې نه بیخایه لحاظونه او مراعاتانونه غواړي که څوک لوړو مقاماتو ته لاره لري او په تاسې د سفارش خطونه راوړي مه ووبریږئ او په حق ټینګ ودرېږئ.

که تاسې خیانت ته اقدام کوئ یا دنفس دشيطان لپاره حق باطلوئ که هر څومره موافقتونه درسره وي او قوي لاسونه درسره شریک وي، که ټول عمر مویوه اوبل ته تملقونه کړی وي نو د سبا ورځې له باز خواست نه ووبریږئ!

هو! د مظلومانو او بې وزلو له فریاد نه ووبریږئ!

هغه کسان چې تاسې خپلو معایبوتو ملتفت کوي اوستاسې نقایص درنښي له هغوئ نه مه ووبریږئ! مکرله هغو متملقینو نه وډارشی چې ستاسې خیانت ستایي اوستاسې په سترگو پردې غوړوي.

چا چې په مملکتې دواړو کښې لکه دشرکتو امران یوازې په پیسو کومه رتبه پیدا کړیده یا بې په خوشامدو او تملقو نو ځان یوه حدته رسولی وي او وظیفه نه پېژني بلکې اشخاص او درباریان پېژني، هغه بایدله خپل آئنده سر نوشت څخه ووبریږي.

هغه کسان چې خدای پېژني او له وطن او ملت سره علاقمند وي دمملکت له تخت وتاج او له خپل اولوالامر او پادشاه سره رښتینۍ مینه او علاقه لري د حق او عدالت له مقتضا سره سم د خدای دپاره کار کوي نو:
(لاخوف علیهم ولا هم یحزنون).

استانویل!

استاذ مور ته درس راکاوه او مور بې ډېرښه پوه کولو.

دده په تعلیمونو، اجتماعي شعور او احساس ډېر قوی کیده او په مغزو کښې بیداري پیداکیدله ده مور ته د حساب او محاسبې اصول هم ښودل او ویل یې تاسو باید هر وخت له ځانه سره حساب وکړئ او حسابي خلک اوسئ!
یوه ورځ یې د حساب په درس کښې مور ته ویل:

که یو عدد له بل عدد سره داسې یو ځای کړو چې یو پاس او بل لاندې وي لکه ۲ نو څلور (۴) ترېنه جوړېږي او دیوه وجود په بل کښې محوه کېږي او استقلال یې ورکېږي.

مگر که دواړه څنګ په څنګ یو ځای کړو لکه (۲ ۲) نو دوه ویشته ورځنې جوړېږي او دوه شل کېږي د دواړو عددونو شکلو ته اوسورتونه هم په خپل حال پاته کېږي.

ځکه چې په دې صورت کې دملګرتیا، اتفاق او ورورولۍ راز پټ دی او په هغه بل صورت کې تفوق تسلط او محوه کول مضمر دی.

ده ویل که داتفاق او مګرتیا په صورت یوتن په ځان پسې بل روان کړی شي نو قدر او مقدار یې ډېر زیاتېږي او مرتبه یې لوړېږي.

(یعنې له احادو نه عشارتو، ماټو او الوفو.... ته خبره رسېږي). که یو د بل په اوږو سپرېږي او بل د بل په اوږو نو که پنځه تنه وي یعنې پنځه الفونه یو د بل په سر د پاسه کېږدو هماغه پنځه ورځنې جوړېږي او شکل و صورت یې هم محوه کېږي زموږ استاد موږ ته په حساب او ریاضي کې هم داجتماعیاتو او سیاسیاتو د فلسفې درسونه راکول او مونږ یې پوه کولو چې باید یو له بل سره داسې یو ځای شو چې دتنازع.... په میدان کې څنګ په څنګ ودرېږو او څوک د چاپه سر باندې پسې کېښېږدي، یو د بل استقلال سلب نه کړي دلاندې کولو او محوه کولو غرض په کې نه وي بلکې یو د بل درجه او مرتبه لوړه کړي.

ده ویل: موږ به یو مخکې کوو او مشرکوو به یې مګر یو د بل په سر نه سورېږو او د بل د ټیټولو چم به نه کوو. زموږ استاد دا هم ویل:

که مونږ دوه مساوي عدونه لکه (۱ ۱)، (۲ ۲)، (۳ ۳) هریو له بل نه وړاندې وروسته کړو نتیجه یې یوه ده مګر په دوه متفاوتو عدونو کې تقدیم و تاخیر ډېر فاحش فرق راوړي او په مقدار کې ډېر تفاوت راځي.

که موږ یو او نه یو ځای کوو او داسې یې لیکو (۱ ۹) نولس کېږي مګر شل کېږي نه که هم دغه دوه عدونه داسې ولیکل شي (۹۱) خبره سلوته نږدې کېږي او ډېر زیادت په کې راځي.

همدغه سبب دی چې په پوهو جوامعو کې هغه څوک دمخه کېږي چې قدر او مقدار یې له هغه بل نه زیات وي او دده په مخکې توب باندې دجامعې قدر او قیمت ډېر لوړېږي.

موږ باید په دې سرپوه شو او د هر چا استعداد، معیار، مبلغ او مقدار ته وګورو.

عجیب انسان

ږوند نه دی مگر خپل عیبونه نه ویني.
کون نه دی مگر خپله اوري اود بل نه.
زړه لري زړه سوی نه لري.
خپله لږه پوهه ورته ډېره ښکاري د بل ډېر علم ورته لږ معلومېږي.
دبل لږ مال ډېر په نظروړځي او خپل ډېر مالونه ورته لږ ښکاره کېږي.
ددې لپاره چې خلک ورته لاس په نامه ودرېږي، خلکوته لاس په نامه درېږي.
دفرعونیت لپاره غلامي قبلوي او د عزت لپاره ذلت ته غاړه ږدي.
دین په دنیا خرڅوي اودنیا په پوڅو اعتباراتو پلوري.
لکۍ نه لري او خلک ورته بې لکۍ نه وايي.
څلورپښې نه لري او په څلورو روان دی.
آس نه دی مگر خلک په لغتو وهي.
ښکر نه لري مگر سرتمبه دی.
له عقله پیاده وی مگر هېڅکله پلۍ نه ګرزي او په موټر کېنې هم د خپل جهل په خره سپور وي.
ته به وایې: دا څوک دی؟ زه وایم: بې پوهې زورور.

خان لالا

خان لالا هېڅکله بې نوکرو او سړیو نه ګرزي.
دی هېچا یوازې نه دی لیدلی.
پخپل صفت هر څوک خوشحالهږي مګردی بې له خپلو اوصافو بله خبره نشي اوریدلی.
که بل څوک دده صفتونه بیان نکړي دی پخپله خپل صفت په ښه شان کولی شي اولکه سپايي پخپله ځان ستايي.
خان لالا بخششونه هم کوي او په کال کېنې په زرهارو روپۍ. نقداو جنس یوه او بل ته ورکوي مګر خوار اوغریب ته
سوی مړۍ هم نه ورکوي.

حاکم او علاقه دار، مدیر او مامور، خان او ملک ته سل قسمه طعامو نه تیاروي مگر مسافر، کونډې او یتیم ته یوسکرک هم نشي ورکولی.

که تاسې خان لالا خوشحالوئ نو قلم او کاغذ راواخلئ او دده بخشونه حساب کړئ یاېې خرڅ یو په لسه زیات وښیئ مثلاً دده په مخکې وواېئ چې د خان په کور کښې یو کورکمند د کال خلویست منه لگېږي او دغورږو خوبې هېڅ حساب نشه.

خان لا نور صفتونه هېڅ نه پېژني، پام کوئ چې د فضل و لیاقت خبرې دده په مخکې ونه کړئ، او داجتماعي خدماتو یا اخلاقي فضایلو نوم په خوله وانخلئ، تاسې به دخانانو په خوی او بوی بلدنه یاست مگر ماله رجب خان سره ډېر صحبتونه کړي او دوی ډېرښه پېژنم.

ماڅینې داسې خانان هم لیدلي دي چې له خواری ژړنده ساتي او له کبره مزه اخلي.

رشوتونه

رسمي رشوت: هغه رشوت چې حاکمان، ماموران، قاضیان او منصبداران یې اخلي.

غیر رسمي: هغه چې خان، ملک، ناظر او نورو ته ورکول کېږي.

معنوي رشوت: تملق مخامخ صفتونه دعاگانې او داسې نور.

دپاک نفسو رشوت: دایکه، دحقوقو پیسې، خدمتونه، مېلمستیا.

د ظالمانو رشوت: هغه رشوت چې حق باطلوي او باطل حق کوي.

دهوشیارانو رشوت: چې کار له حق او اصولو سره سم وکړي او رشوت په کښې واخلي.

افراطي رشوت: چې دبانکونو داسهامو اخستلو لپاره وي.

غیر افراطي: چې د نس مړولو او تن پټولو لپاره وي.

د ریاکارانو رشوت: لږشۍ ردول او په مجلسونو کښې یادول او په ډېرو باندې غلې کیدل.

د فاسقانو رشوت: پیمخي.

داحمقانو رشوت: د رشوت په طمع او امید له حق او قانون نه تېرېدل.

دمحاطو رشوت: د یوه اوبل لحاظونه او مراعاتونه.

د مټملقینو منطق

یوه پاچا له چانه پوښتنه وکړه چې زما په ورغوو باندې ولې وېښته نشته.
 هغه وویل ځکه چې پاچا پخپلو لاسونو باندې په لپولو روڼۍ خلکوته ورکوي او ورغوي بې سولېږي.
 پاچا وویل چې دنورو خلکو ورغوي خو هم ماغوندي دي.
 هغه وویل: هغوی هم پخپلو لپو ستاله لپو څه اخلي او ورغوي بې سولېږي.
 پاچا بیا وویل: هغه چې زه هېڅ نه ورکوم د هغوی ورغوي هم دغه شان دي.
 هغه په جواب کېږي وویل: هغوی چې ستا پخشونه د نورو په حق کېږي ویني نوله ډېر حسرت او ارمانه خپل ورغوي
 سولوي او افسوسونه کوي.

د ښځو ډار

یوه وویل: زه له خپلې ښځې دومره ورېرم چې هر څه وایي هغه کوم.
 بل وویل: زه بې له ویلو هم د هغې په رضا کار کوم.
 دریم غږ کړ چې زه هېڅکله بې له څه تحفې اوسوغاته کورته نشم تللی.
 څلورم وویل: ماله ډاره بېخي ښځه نه ده کړې.

مور په هر چاپسې نه ځو

یوملگری په لاره کې مخکې شو.
 بل ورته وویل: مور پستانه یو په چاپسې نه ځو او څوک نه پرېږدو چې له مور نه دمخه شي.
 هغه وویل: رښتیا چې تاسې تل په خروپسې ځئ او خره مو په مخکې وي یا د اسونو په مخکې منډې وهئ او په سړو
 پسې هېڅکله نه ځئ.

په خرو کېږي هم الفت شته

له یوه لیکونکي سره چې تخلص یې الفت و څو تنه ملګري ولاړو.
 څو تنه خره په لاره تېرېدل چې وربوزونه بې یوله بله نژدې کړي و او څټونه بې کړول.
 یوه غږ کړ چې په خرو کېږي هم الفت شته.
 الفت سمد لاسه وویل:
 هو! لکه زه چې په تاسې کېږي یم.

درج ب خا ن دعوت نامه

بناغلی.....!

له ډېرې مودې مې دا سودا وه چې يوه شپه تاسې ميلمانه کړم مگر جرئت مې نشو کولی ځکه چې اوږه ډېر کران دي. نن سهار ستاسې طالع بيدارې وې چې دحاتم طايي کتاب لاس ته راغی او تر تائير لاندې راغلم. په همدغه وخت کبې دامشهوربيت هم راپه يادشو:

مهمان روزي بخود مياورد پس گناه ميزبان رامی برد

نومې له ځان سره فيصله وکړه چې دگل کرم وخت هم دی او دپنج کتاب ملاصاحب هم ويلي دي:

کرم مایه شاد مانی بود کرم حاصل زنده گانی بود

نوراشه! په يوه دانه گل کرم به جناب قاضي صاحب او دوه نورملگري خوشحاله کړې او ضمناً به دخپل جود او سخا يوه دوه ناحقې شاهدان هم دقاضي په مخکې تېرکړې. نوای گرانو ورونو گرانو ملگرو! (توکل په خدای) بېگاته زما ځای ته راشی!

مگرگوري! خدای پاک فرمايلي دي: (کلواواشربوا ولا تسرفوا).

نوتاسې هم بې امري مه کوئ! ځکه چې دهوبسيارانو متل دی: (نیم نان راحت جان).

بله دا چې: طمع رانبايد که چندان کنی که صاحب کرم راپيشمان کنی

(لاهور رجب)

نتیجه یعنی څه؟

رجب خان: دامامورين او ميرزاين چې نتیجه نتیجه وايي ددې څه معنی اونتيجه څه شي ته وايي: عجب خان: لکه له شودو نه چې څوک پيروي ټول کړي ياله مستو نه کوچ وباسې نتیجه هم دغه شان شی دی. کوم مامور چې ديوې فقرې تحقيق اوتفتيش ته مقرر شي او له خلکو سره دومره سوال او جواب وکړي چې مقصد اومدعا ورکه شي نو بياچې له هغو پاڼو نه مطلب راباسي نتیجه ورته وايي:

رجب خان: ښه دې پوه کړم، هغه ورځ چې زموږ کلي کبې مړی شوی و او حاکم صاحب له ميرزاينو سره راغی قاتلان خو تبتيديلي و مگر دوی دا نور خلک له سوال و جواب لاندې ونيول او يسوال به بې څوڅوخله کاوه. زه حېران يم چې ولې دوی يوه خبره دومره شاري اوخلک په توراوسپين اړوي اوس پوه شم چې دوی کوچ ورځنې ايستل او پيسې بې پکې اخستلي نوهرکله چې نتیجه اوپيسې لاس ته ورغلې بيا څوک په مړي پسې ونه گرزېدل اونه بې چاپوښتنه وکړه.

ښه دميرزاينو په نتیجه خو دې پوه کړم اوس يو خونوري نتيجې هم راوښيه.

عجب خان: نتیجه په هر ځای کبې فرق کوي ځکه وایم چې زموږ په ملک کبې:

دعلم نتیجه: امامتي کول او خيراتونه خوړل.

دماموريت نتیجه: رشوتونه اخستل.

د مال او ثروت نتیجه: سود کول.
دهونښیاری نتیجه: چل او فریب.
د ناپوهی نتیجه: شرارتونه او فسادونه.
د نادارای نتیجه: غلا او ناحقه دعوی.
د قوت نتیجه: ظلم او تعدي.
د پاک نفسی نتیجه: فقر او قرضداري.
د چالاکی نتیجه: معتبري.
د چاپلوسی نتیجه: د آمړینو خوشحالی.

انسان یعنی څه

ر جب خان خوبه تاسې پېژنئ چې وظیفې یې نه دي خوړلي مگر ملا شوی دی، د ادبیاتو په فاکولته کښې یې څه نه دي لوستي خومقالې لیکلي او شعرونه ویلي شي.
دا استدلال قوت یې هم بدنه دی او په فیلولو جی کښې لاس څه چې پښې هم لري، څنگه چې د ده خبرې عجیبې غریبې دي هغسې یې دلایل هم دي.
هغه ورځ چا ورنه پوښتنه وکړه چې انسان یعنی څه ؟
ده وویل:
منطقیان ورته حیوان ناطق وایي یعنی هغه حیوان چې خبرې کوي.
شاعران وایي:

په ناطق حیوان تعریف چې دانسان کړي

په خبرو غولیدلي هلکان دي

سړی نه دی چې بې کار دسرونه وي

په خبرو که هر څومره ښه پوهیږي

ډاروین وایي: انسان د بیزوزوی یا لمسی دی.
مگر زه بې له خان صاحب بل چا ته انسان نشم ویلی ځکه چې پاک خدای انسان ته ظلوم او جهول ویلی دی اوله خان نه زیات ظالم او جاهل نه پیدا کړي.

رجب خان د لغوي تحقيق په وخت كښې كله چې پښتو يا فارسي لغتونه عربي ته راكاري نو خان اوخاين له يوې مادې نه مشتق بولي، مگر كوم وخت چې عربي لغتونه پښتوكوي نو بيا وايي چې (انس) يا انسان له (نس) نه ماخوډ دی نو د د هر چا چې نس لوی وي او په پرديو مالونو هم نه مړېږي هغه خان او حضرت انسان دی.

خوشحالي او غم

له خوبه راپا خېدم، سترگې مې ومښلې، د ډول او سرنې اواز مې تر غوره شو.
يوه شيبه وروسته سره ډولۍ او لويه وړا رانېكاره شوه چې ډېر خلك ورسره خوشحاله روان و.
زه هم له دوی سره ملگری شوم او په دغه خوشحالي كښې مې ځان شريك كړ.
ماغوندي نور هم ډېر خلك له دې ډولۍ سره روان و او په پردي واده كښې بې لاسونه غورځول. څوك چې د دنيا په خوشحالو كښې مطالعه لري هغه به ماته هېڅ تعجب ونه كړي.
كه موږ د دنيا لويه وړاو كورو نو د خوشحالي ناوې د يوه كورته ورځي مگر وچولۍ د ډېرو غوږېدلۍ وي.
د ډولۍ دننه حال چاته نه وي معلوم، د ډولۍ خاوند په راز راز تصوراتو كښې ورك وي. او نه پوهېږي چې بېگانه به څه راز بشره ويني؟
دغه مجهوله ليلۍ او نا معلوم حقيقت په ښايسته حجابونو كښې پټ وي او ټوله ساحري يې په همدغه پټوالي كښې وي.
په دغه حال كښې چې د واده خاوند لا د حسن او جمال له مخه پورنۍ نه و اخستۍ او يوازې د مينې او محبت په كيف مست و خپل ځان يې د سعادت او نېكمرغۍ رڼا ته ډېر نږدې گانې مگر په حقيقت كښې همدغه شيبه دی د سعادت په غېږ كښې و او د خوشحالي پلوشو بې شاو وخوا رڼا كړې وه.
د دنيا هر راز نېكبختي او هر ډول خوشحالي دانسان په احساس او تصور كښې ځای لري، همدغه احساس دی چې د غم شپې او خوشحالي ورځې يوله بله بيلوي.
همدغه سبب دی چې يوشی يوسری خوشحالوي او بل خپه کوي د يوه لپاره غم د بل ښادي شي.
موږ په دغه گمان چې د خپل يوه ملگري كورته د خوشحالي ډولۍ ورو ټول خوشحاله و، چا اسونه ځغلول، چا به نښې وپشتلې، ځينو اټونه كول، ځينو ټوكې او مسخري كولې او په همدغه شان وضعیت ماښام تياره كلي ته ورسيدلو او ډولۍ د كاله په مخكې ښكته شوه.

ښځې راغلې او د ډولۍ پردې يې جگې کړې مگر بې له دينه چې يوه ښايسته مړه ناوې وويني نور څه په کښې نه و. دغې ښکلې پېغلې دانه غوښتل چې په دغه کاله ننوزي او خپل گران ملگری په بل چا بدل کړي. دغه اجباري واده دا مجبوره کړه چې په زهرو خان ووژني اوله ډولۍ نه جنازه جوړه کړي. د دې حال له ليدو سره سم دژړا اوازونه پورته شوه او دهر چاپه احساس کښې بدلون راغی، همدغه وخت مونږ وپوهيدو چې مونږ له يوې جنازې سره خپل تصور او گمان خوشحاله او په خدا روان کړي وو. زموږ گمان دومره قوي تاثير درلود چې مړی بې راباندې په ډول او سرنې کورته وور. زما يوه ملگری وويل: په رښتيا چې خوشحالي څوک په زور او اقتدار يا په ډېرو پيسو کورته نشي راوړلی بلکې د زړو نو موافقت غواړي.

يو بل ملگری (چې ددې واقعي له عکس سره مخامخ شوی و) هغه وويل: هرکله چې گمان دومره مؤثر دی څومره به ښه وی چې دا قوت شامدام پاک وساتو او په ښه لاره کښې بې صرف کړو.

آرزو

هلته لري دغره په لمن کښې د لمر پلوشو ته څه وځلېدل لکه چې په اسمان کښې ستوري او په زړونو کښې دارزونښکلی مخ ځلېږي.

زه نه پوهېږم چې دا دسترگو لپاره ځلیدونکی شی څه شی دی؟

دکومې مستې پېغلې دلاس ائینه ده، که دکومې معشوقې دغاړې امېل نه کومه قیمت بها مر غلره لويدلې ده؟ د هغې تجلی پلوشه ده چې په کوه طور کښې بې ځان ښکاره کړی که له کوم کان اومعدن نه کوم ښکلی غمی راوتلی دی؟

دغه شان ډېر فکرونه او گمانونه پېدا شول او زه بې په هغه لوړې روان کړم زه نه پوهېدم چې په څه شي پسې ځم او څه به په لاس راشي؟

زما تصوراتو او خيالاتو دغه مجهول شی زما په نظر کښې ډېر ښايسته کړی و، زه خپل مطلوب ته په ډېر لوړ قیمت قايل وم.

ماله ځانه سره ويل چې په غرونو كېې هرڅه موندل كېږي او په دنيا كېې ځينې داسې غرونه هم شته چې دخداى استازو په كېې رازو نياز درلود او د خدايي فكر ونو ځانگړه كېې ځنځيدلې ده، دلمر اوسپوړمى لمړى پلوشي په دوى لوېږي اود خداى د رحمت وريځې مدام د دوى په سرگرزي.

دغه راز ډېر خيالونه او تصورات راسره ملگري و چې زه هلته ورغلم او خپل مقصد ته ورسيدم. هغه شى په حقيقت كېې هېڅ شى نه و او د دنيا په بازار كېې بې هېڅ قيمت نه درلوده، زه پوه شوم چې دنيا مور هروخت په همدغسې شيانو غولولي يو او ډېر خوشې شيان بې راته له ورا ځلولي دي.

له مور سره هروخت لورفكرونه اوستر خيالات ملگري وي، مگر عملاً په دغسې ناوره او خوشې شيانو پسې روان يو. هغه څه چې مور له لرې وينو اونه يو ور رسيدلي مور ته ډېر نياسته ښكاره كېږي او په لور قيمت ورته قايلېږو مگر پس له رسيدلو پوهېږو چې مور په هسې او خوشې شيانو پسې هڅه كوو او په داسې شي پسې څو چې هېڅ نه په كارېږي هماغه ليلى چې خلك بې په ديدن پسې ږندېږي ځينې نور چې ور رسيدلي دي هغوئ بې اوس له كټه غورځوي او هېڅ قدرېې ورسره نشته.

دا ليلى 'د انسان هماغه ارزو ده چې مخكې له رسيدلو يو رازوي او وروسته تر رسيدلو بل راز كېږي او دزړونو له كوره ايستل كېږي.

((پاى))

خه لیكل یالیک پوه

www.ulfat.de

Get More e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library